

Lýðheilsuvísar eftir heilbrigðisumdæmum á Íslandi

Gæðastjórafundur 11. nóvember 2016

Hvað eru lýðheilsuvísar?

- Safn mælikvarða sem gefa vísbendingar um heilsu og líðan þjóðarinnar
- Berum okkur gjarnan saman við önnur lönd en berum sjaldnar saman svæði á Íslandi
- Svæðisbundinn munur á heilsu er þekktur víða um heim
- Þurfum að fylgjast með stöðu mála á Íslandi

Hvers vegna lýðheilsuvísar eftir heilbrigðisumdæmum?

- Heilbrigðisumdæmi og sveitarfélög eru vettvangur heilsueflingar og heilbrigðisþjónustu
- Viljum auðvelda sveitarfélögum og heilbrigðisþjónustu að:
 - greina stöðu svæðisins
 - finna styrkleika og veikleika hvers svæðis
 - skilja betur þarfir íbúanna

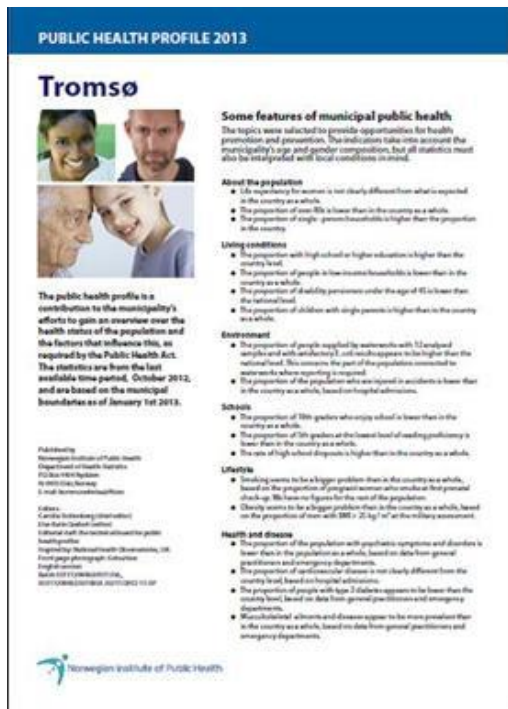
Val á lýðheilsuvísum

- Áhrifaþættir heilsu sem fela í sér tækifæri til heilsueflingar og forvarna
- Mikilvægir langvinnir sjúkdómar sem gera kröfur til heilbrigðisþjónustu
- 44 lýðheilsuvísar sem skiptast í 4 hluta;
 - Íbúar (4 vísar)
 - Lífsaðstæður (4 vísar)
 - Lifnaðarhættir (18 vísar)
 - Heilsa og sjúkdómar (18 vísar)

Fyrirmynd að lýðheilsuvísium

- Norskir og breskir lýðheilsuvísar voru notaðir sem fyrirmynd að framsetningu á lýðheilsuvísium embættisins

Hvaðan koma gögnin?

Heilbrigðisskrár landlæknis

Fæðingaskrá

Dánarmeinasrá

Krabbameinsskrá

Lyfjagagnagrunnur

Vistunarskrá sjúkrahúsa

Samskiptaskrá heilsugæslu

Færni og heilsumatsskrá

Bólusetningaskrá sóttvarnalæknis

Reglubundnar kannanir

Heilsa og líðan Íslendinga

Heilsa og lífskjör skólanema
(Háskólinn á Akureyri)

Ungt fólk (Rannsóknir og greining)

Gögn frá Hagstofu

Gögn frá Sjúkratryggingum

Lýðheilsuvisar

- <http://www.landlaeknir.is/tolfraedi-og-rannsoknir/tolfraedi/lydheilsuvisar/>

Hvert verður framhaldið?

- Árleg útgáfa
- Þróa vísana áfram í samstarfi við þá sem geta haft gagn af þeim
- Frekari kynning í landsfjórðungum
- Lýðheilsuvísar gera gagn þegar þeir hvetja til umræðu og leiða til verkefna til að efla lýðheilsu

Einblöðungar fyrir hvert umdæmi

Norðurland

LÝÐHEILSUVIÐISAR

Lýðheilsuviðisur eftir heilbrigðisumdæmum á Íslandi

Hvers vegna lýðheilsuviðisur?

Lýðheilsuviðisur eru safn mælikvarða sem gefa vísendingar um heilsu og líðan þjóðarinnar og áhrifabætti þeirra. Birting lýðheilsuviðisva eftir heilbrigðisumdæmum á Íslandi er líður í því að veita yfirsýn yfir lýðheilsu í hverju umdæmi fyrir sig í samanburði við landið í heild. Lýðheilsuviðisur er ætlað að auðvelda svettarfélögum og heilbrigðisþjónustu að greina stöðuna í sínu umdæmi, finna styrkleika og veikleika og skilja þarfir íbúanna þannig að þau geti unnið saman að því að bæta heilsu og líðan.

Hvaða þættir hafa áhrif á heilsu og líðan?

Heilsa og líðan geta verið breytileg eftir þáttum sem ekki er hægt að breyta, s.s. aldri, kyni og erfðarfræðilegum þáttum en einnig þáttum sem hafa má áhrif á. Þar má nefna lífnaðarhætti á borð við áfengis- og tóbaksneyslu, mataræði og hreyfingu, samskipti við fjölskyldu og vini auk lífskilyrða eins og menntun, atvinnu, húsnæði, heilbrigðis- og félagsþjónustu. Þessir þættir geta ýmist stuðlað að betri heilsu eða aukið líkur á sjúkdómum. Aðgerðir sem stuðla að bættu vinnu- og lífnaðarhætti geta t.d. stuðlað að betri heilsu og líðan og dregið úr ójöfnuði. Svæðisbundnir lýðheilsuviðisur geta nýst þeim samfélögum sem vilja leggja áherslu á heilsu og líðan þegna sinna með áhild að heilsueflandi samfélagi og heilsueflandi skóla.

Svæðisbundinn munur á heilsu – ójöfnuður

Svæðisbundinn munur á heilsu, líðan og áhrifabáttum þeirra er þekktur um allan heim. Almenn er lítið vitað um svæðisbundinn mismun á heilsu og líðan á Íslandi en þó bendir rannsóknir til þess að einhver mismunur sé til staðar. Til að draga sem mest úr svæðisbundnum mun á heilsu og líðan þarf að fylgjast með mælingum sem gefa þennan mun til kynna og miðla upplýsingum til þeirra sem starfa á vettvangi. Styrkirópar heilsueflandi samfélaga og skóla geta þannig nýtt sér lýðheilsuviðis til að setja fram áætlan sem miðar að því að efla þá þætti sem þeir vilja leggja áherslu á.

Val á lýðheilsuviðisum

Við val á lýðheilsuviðisum var sjónun beint að þeim áhrifabáttum heilsu og líðanar sem fela í sér tækifæri til heilsueflingar og forvarna. Einnig var leitast við að draga fram þætti í sjúkdómabýrði sem mikilvæg er að heilbrigðisþjónusta hvers umdæmis geri sér grein fyrir og bregðist við eftir fönungum.

Gögn

Íslendingar eiga margskonar landskrár um heilsu og sjúkdóma, s.s. dánarmeinaðskrá, fæðingaskrá, krabbameinskrá, lyfjagagnargrunn o.fl. og eru gögn úr þessum skrár nýtt til þess að reikna lýðheilsuviðis. Ekki eru til sambærilegar landskrár um lífnaðarhætti, þ.e. mataræði, hreyfingu, tóbaksneyslu o.s.frv. Mikilvægir gagnalindir sem hér eru nýttar til að meta lífnaðarhætti landsmanna eru kannanir á borð við *Heilsu og líðan Íslendinga* sem er framkvæmd á 5 ára fresti meðal fullorðinna og þýðisrannsóknir á högum skólaláruna, bæði *Ungt fólk*, sem framkvæmd er af Rannsóknunum og greiningu, og *Heilsa og lífskjör skólanna*, sem framkvæmd er af Háskólunum á Akureyri. Stefnt er að því að birta upplýsingar úr þeim gögnum sem eru nýjust hverju sinni.

Danhean G., Whitenead M. 1991. Policies and Strategies to Promote Social Equity in Health. Stockholm, Sweden: Institute for Futures Studies.

Norðurland

Hér á eftir eru dæmi um lýðheilsuviðis þar sem tölur fyrir Norðurland eru frábrugðnar tölum fyrir landið í heild.

- Lægi tíðni ölvunaryrkjia fullorðinna.
- Hlutfallslega færri framhaldsskólanemar drekka godyrkyki daglega.
- Tíðni sjúklyfjanotkunar meðal barna undir 5 ára lægri.
- Hlutfallslega fleiri fullorðnir meta líkamlega heilsu sína slæma.
- Hlutfallslega fleiri fullorðnir með hæstu gildi á velíðanarkvarða.
- Hlutfallslega fleiri fullorðnir með hæstu gildi á streitu-kvarða.

Norðurland

LÝÐHEILSUVIÐISAR

- Heilbrigðisumdæmið er marktækt frábrugðilandinu öllu
- Heilbrigðisumdæmið er ekki marktækt frábrugðilandinu öllu
- Ekki er prófað fyrir marktækni
- Landið allt
- Dreifing heilbrigðisumdæmanna sjö

Lýðheilsuviðisur	Umdæmi	Ísland	Eining	Norðurland
1. Lífaþjófandi 2015	35.276	330.815		
2. Kynjahlutfall	1,01	1,01	kk/kvk	
3. Lífaþjófandi (fjölgun/fækun)	0,1	4,0	%	
4. Lífaþjófandi 20 ára	4,5	3,7	%	
5. Háskólamenntaðir	23,8	36,2	%	
6. Eiga eritt með að ná endum saman	29,3	27,1	%	
7. Prestað/hætt við læknisheimsókn v. kostnaðar	5,9	7,2	%	
8. Hæðingarmáttur <20 ára	7,5	9,0	Á 1.000	
9. Hamingja fullorðinna	66,3	66,5	%	
10. Væðan fullorðinna	19,6	20,9	%	
11. Væðan (8-10. b.)	15,1	18,0	%	
12. Einnelti (6 b.)	7,5	7,1	%	
13. Ennmanaleiki (8-10. b.)	13,4	12,6	%	
14. Stuttur svefn (8-10. b.)	39,1	40,7	%	
15. Streita fullorðinna	13,6	11,3	%	
16. Virkur ferðamati/vinnu/skóla, fullorðnir	23,3	20,0	%	
17. Hreyfing skv. ræðleggingu (10 b.)	21,5	20,1	%	
18. Græmmetis- og svavasteyja fullorðinna	5,9	7,7	%	
19. Góðrykjaneysla framhaldsskólanema	15,9	19,9	%	
20. Hættur á fullorðinna	71,5	75,9	%	
21. Ölvunaryrkja fullorðinna	3,1	3,3	%	
22. Ölvunaryrkja framhaldsskólanema	40,0	44,7	%	
23. Neikynja fullorðinna	12,6	12,4	%	
24. Tóbak í vör, framhaldsskólanemar, kk	20,4	22,8	%	
25. Kannabineysla framhaldsskólanema	13,9	19,8	%	
26. Ofbæði, fullorðnir	1,6	1,4	%	
27. Meta líkamlega heilsu samléga/éleiga	30,3	23,1	%	
28. Meta andlega heilsu samléga/éleiga	20,0	17,8	%	
29. Líkamspýngdarstuðull á 30	23,5	22,2	%	
30. Langv. neðri öndunarfærsluök, sjúkrahúslögur	186,2	194,6	Á 100.000	
31. Þunglyfjastýfjanotkun	108,0	107,6	DoD	
32. Þykrlyfjastýfjanotkun	41,6	39,8	DoD	
33. Krabbameinsþæðing	47,5	47,5	Á 100.000	
34. Dánartíðni vegna hjarta- og æðasjúkdóma, kvk	162,3	176,5	Á 100.000	
35. Nýjngangi krabbameina, kk	562,9	552,1	Á 100.000	
36. Nýjngangi krabbameina, kvk	433,7	435,6	Á 100.000	
37. Dánartíðni vegna slysa	29,6	25,1	Á 100.000	
38. Sjúklyfj. <5 ára	945,7	1236,1	Ávísanir/1.000	
39. DTAP-bólusetting, 4 ára	91,7	90,1	%	
40. Leghálkrabbameinskoðun	74	73	%	
41. Brjóstamyndataka	64	60	%	
42. Biðstíðni eftir hjúkrunarrými, aldraðir	11,9	7,9	Á 1.000	
43. Heilsugæsluheimsóknir	3,1	2,7	Á búa	
44. Sérfræðingheimsóknir	0,8	1,5	Á búa	

Skýringar

Marktæk ermiðud við 90% öryggisáhrif (p<0,05).

Alvarslöðun er miðud við meðalmannlíðun á Íslandi árið 2014. Sama staðlaðing er notað fyrir öll heilbrigðisumdæmi, konur og karla. Tíðni sem stöðud netur verid 6 þennan hót er tölud sem sýni sem heitast hót af alvarslöðun vegna heilbrigðisumdæmis. Væðing á barni og lífshæðing (meðalmannlíðun) á Íslandi árið 2014. 1. Hægt. 2015. 2. Hægt. 2015. 3. Hægt. 2010-2015. 4. Hægt. 2015. 5. Hægt. 2015. 6. Hægt. 2015. 7. Hægt. 2015. 8. Hægt. 2015. 9. Hægt. 2015. 10. Hægt. 2015. 11. Hægt. 2015. 12. Hægt. 2015. 13. Hægt. 2015. 14. Hægt. 2015. 15. Hægt. 2015. 16. Hægt. 2015. 17. Hægt. 2015. 18. Hægt. 2015. 19. Hægt. 2015. 20. Hægt. 2015. 21. Hægt. 2015. 22. Hægt. 2015. 23. Hægt. 2015. 24. Hægt. 2015. 25. Hægt. 2015. 26. Hægt. 2015. 27. Hægt. 2015. 28. Hægt. 2015. 29. Hægt. 2015. 30. Hægt. 2015. 31. Hægt. 2015. 32. Hægt. 2015. 33. Hægt. 2015. 34. Hægt. 2015. 35. Hægt. 2015. 36. Hægt. 2015. 37. Hægt. 2015. 38. Hægt. 2015. 39. Hægt. 2015. 40. Hægt. 2015. 41. Hægt. 2015. 42. Hægt. 2015. 43. Hægt. 2015. 44. Hægt. 2015. 45. Hægt. 2015. 46. Hægt. 2015. 47. Hægt. 2015. 48. Hægt. 2015. 49. Hægt. 2015. 50. Hægt. 2015. 51. Hægt. 2015. 52. Hægt. 2015. 53. Hægt. 2015. 54. Hægt. 2015. 55. Hægt. 2015. 56. Hægt. 2015. 57. Hægt. 2015. 58. Hægt. 2015. 59. Hægt. 2015. 60. Hægt. 2015. 61. Hægt. 2015. 62. Hægt. 2015. 63. Hægt. 2015. 64. Hægt. 2015. 65. Hægt. 2015. 66. Hægt. 2015. 67. Hægt. 2015. 68. Hægt. 2015. 69. Hægt. 2015. 70. Hægt. 2015. 71. Hægt. 2015. 72. Hægt. 2015. 73. Hægt. 2015. 74. Hægt. 2015. 75. Hægt. 2015. 76. Hægt. 2015. 77. Hægt. 2015. 78. Hægt. 2015. 79. Hægt. 2015. 80. Hægt. 2015. 81. Hægt. 2015. 82. Hægt. 2015. 83. Hægt. 2015. 84. Hægt. 2015. 85. Hægt. 2015. 86. Hægt. 2015. 87. Hægt. 2015. 88. Hægt. 2015. 89. Hægt. 2015. 90. Hægt. 2015. 91. Hægt. 2015. 92. Hægt. 2015. 93. Hægt. 2015. 94. Hægt. 2015. 95. Hægt. 2015. 96. Hægt. 2015. 97. Hægt. 2015. 98. Hægt. 2015. 99. Hægt. 2015. 100. Hægt. 2015.

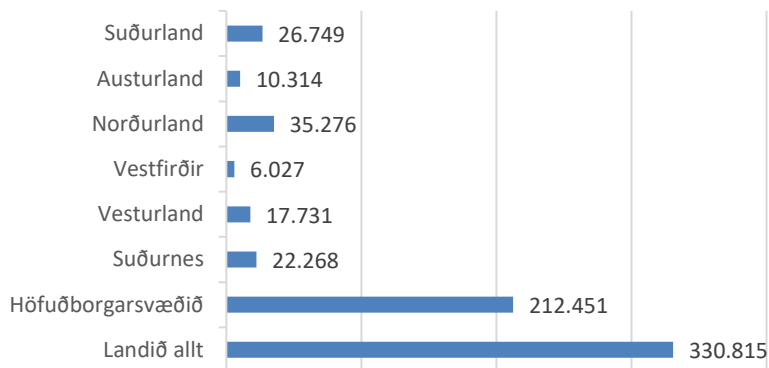
Gögn: Bólusettingar (B), Dánemeinaðskrá (D), Fæðingaskrá (F), Heim- og heilumattarkrá (H), Hægtast íslenskt (Hægt.), Hægt. heilsu og lífskjör skólanna (Hægt. H), Krabbameinskrá (K), Lyfjagagnargrunnur (L), Rannsóknir og greining (R), Sérfræðing heimilssóknir (S), Sjúklyfjagagnir (Sj), Vinnuáhrif (V), Vinnuáhrif skólanna (Vsk), Vinnuáhrif skólanna (Vsk).

Útgáfa: júní 2016

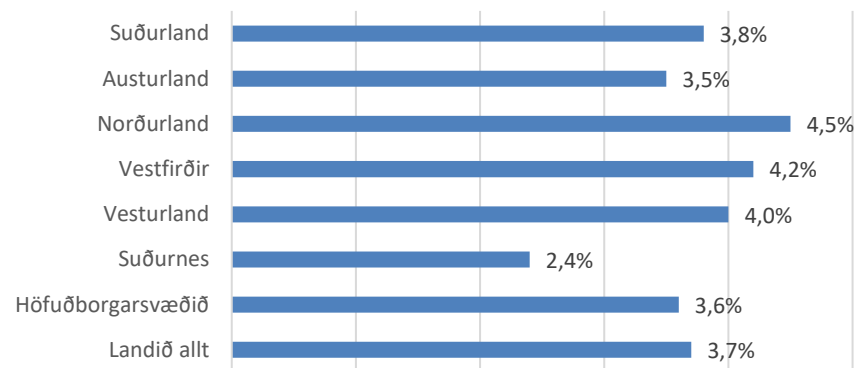
Heimil er að nota (D)álislausir, sé heimildir gefid

Heilbrigðisumdæmin eru ólík

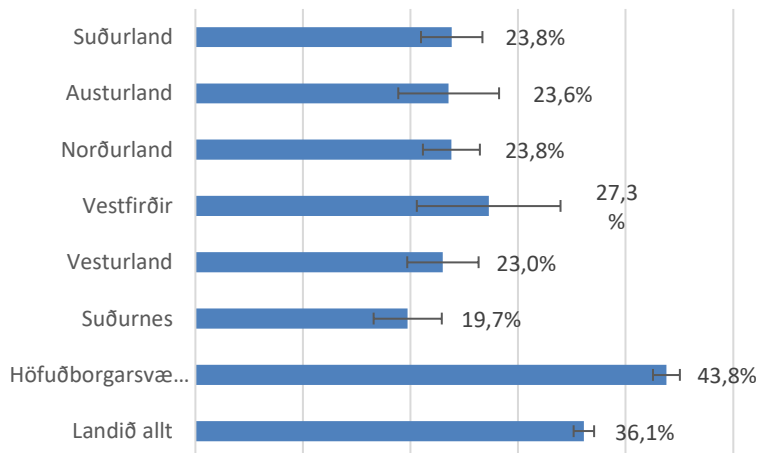
Íbúafjöldi 2015

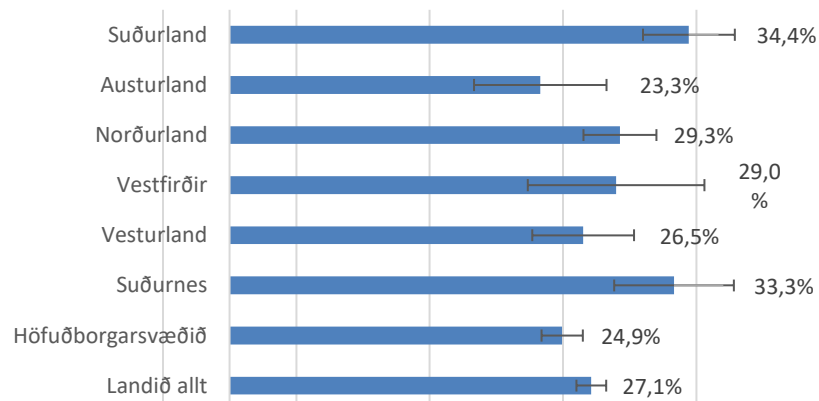
Íbúar ≥ 80 ára

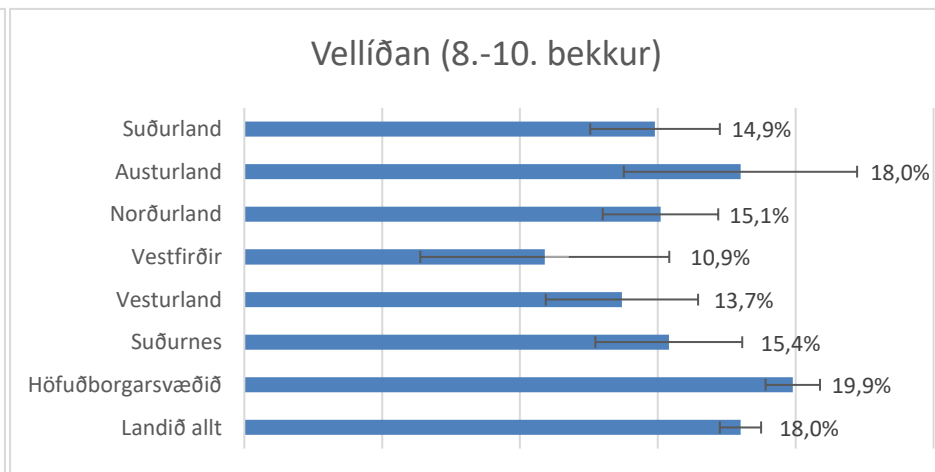
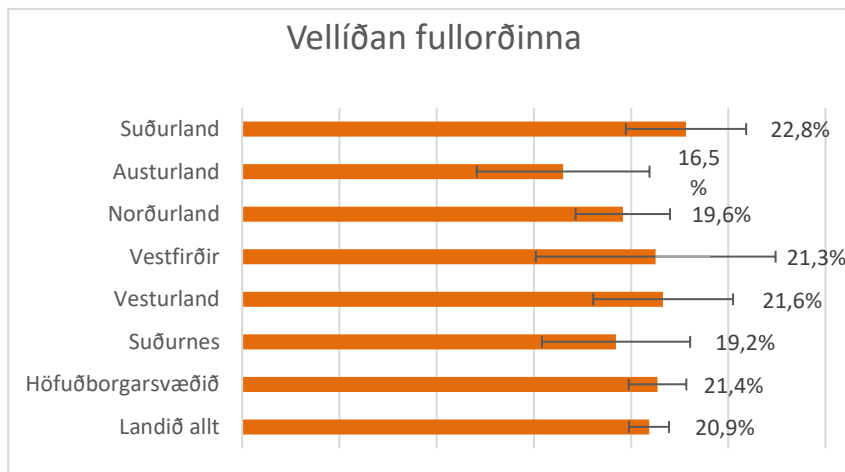
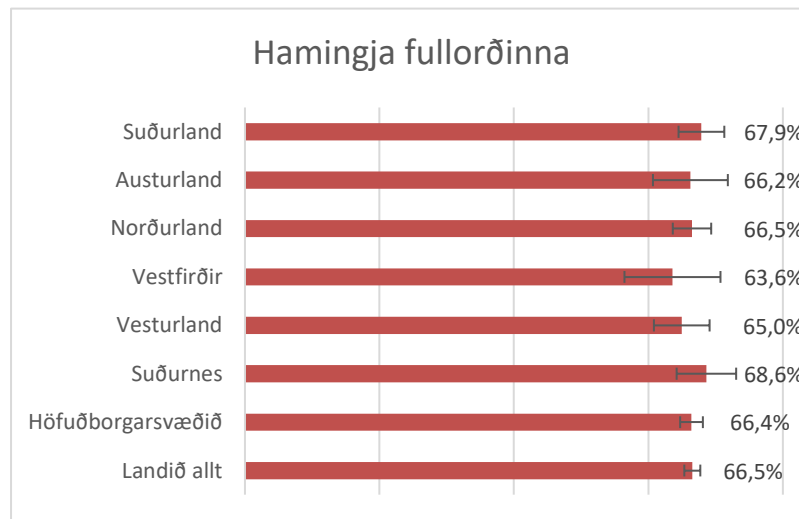
Háskólamenntaðir

Eiga erfitt með að ná endum saman

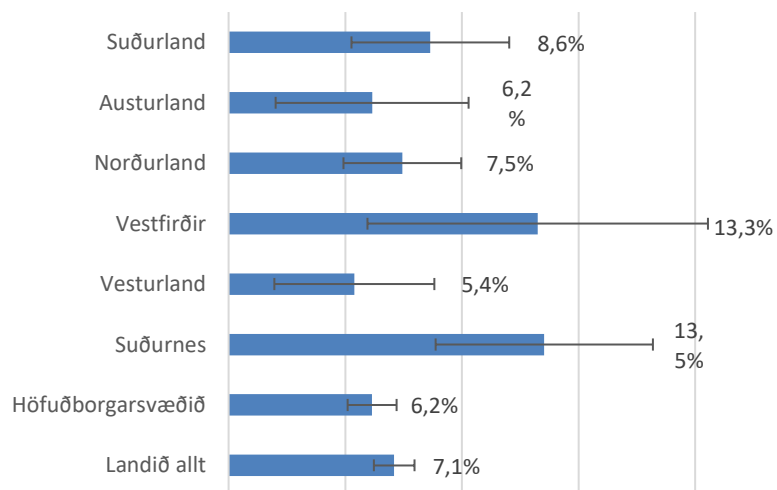
Hamingja og vellíðan

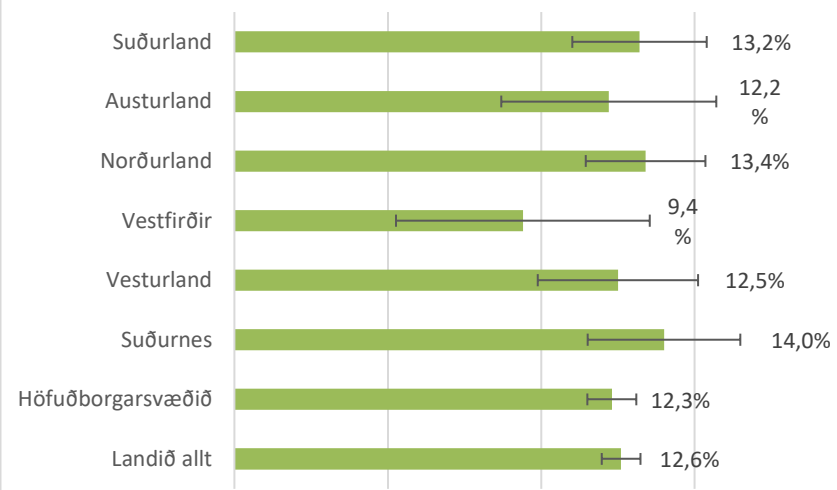
Hamingja: H&L. 2012. Svára 8-10 á hamingjukvarða (0-10)
Vellíðan fullorðinna: H&L. 2012. Skora 31-35 á SWEMWBS kvarða
Vellíðan 8-10 bekkur: R&G. 2016. Skora 31-35 á SWEMWBS kvarða

Einelti og einmanaleiki

Einelti (6. bekkur)

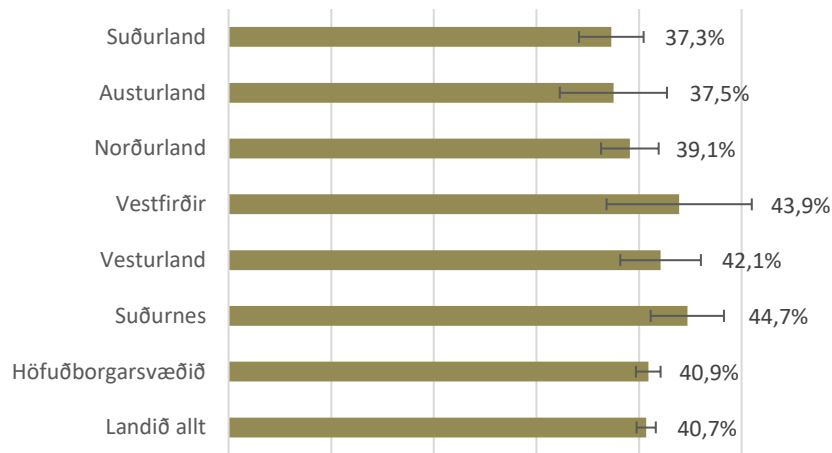

Einmanaleiki (8.-10. bekkur)

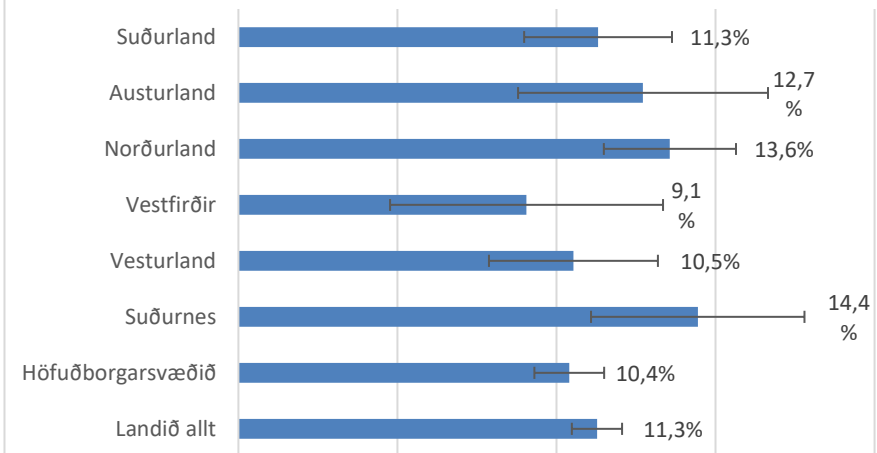

Stuttur svefn og streita

Stuttur svefn (8.-10. bekkur)

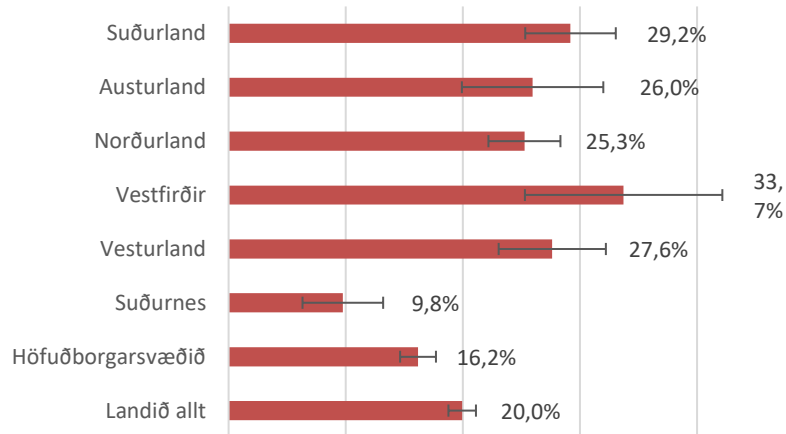
Streita fullorðinna

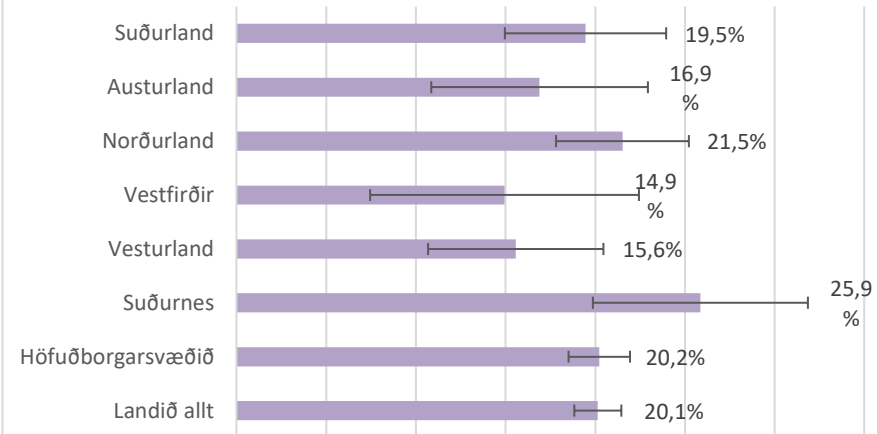

Hreyfing

Virkur ferðamáti í vinnu/skóla, fullorðnir

Hreyfing skv. ráðleggingum (10. bekkur)

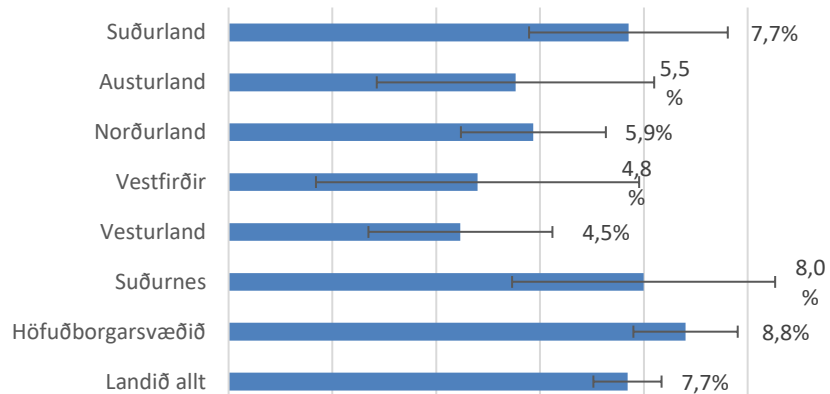

Virkur ferðamáti: H&L. 2012. Ganga/hjóla $\geq 3x$ í viku.

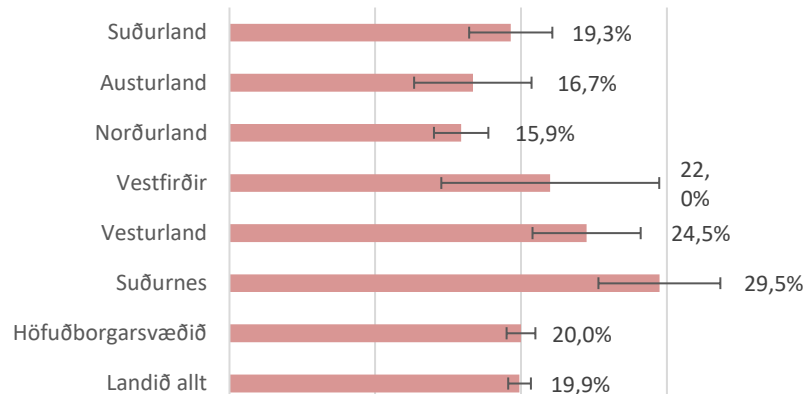
Hreyfing: HBSG 2013-2014. Hreyfing ≥ 60 mín./dag, 7 daga vikunnar.

Næring og tannvernd

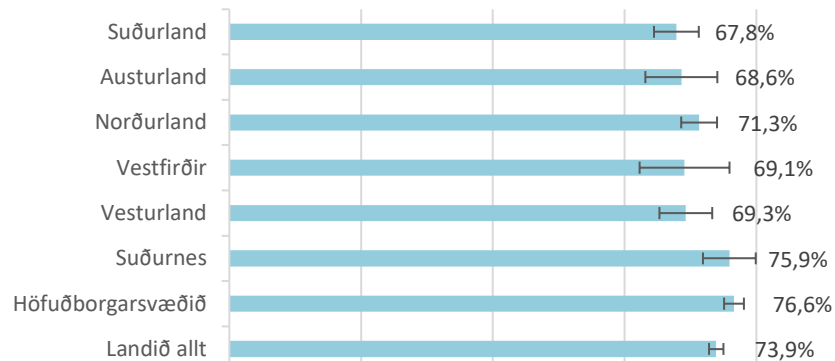
Grænmetis- og ávaxtaneysla fullorðinna

Gosdrykkjaneysla framhaldsskólanema

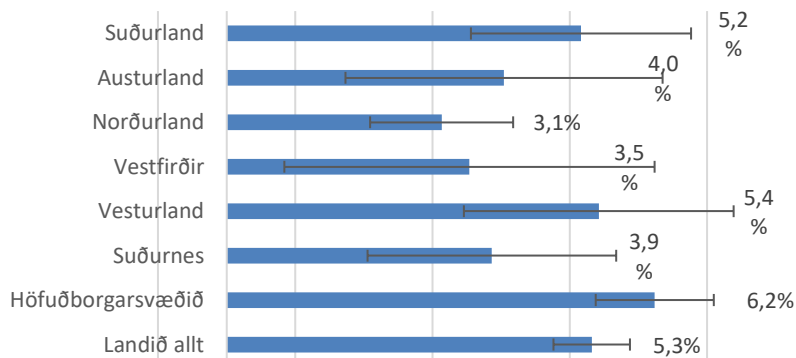
Tannburstun fullorðinna

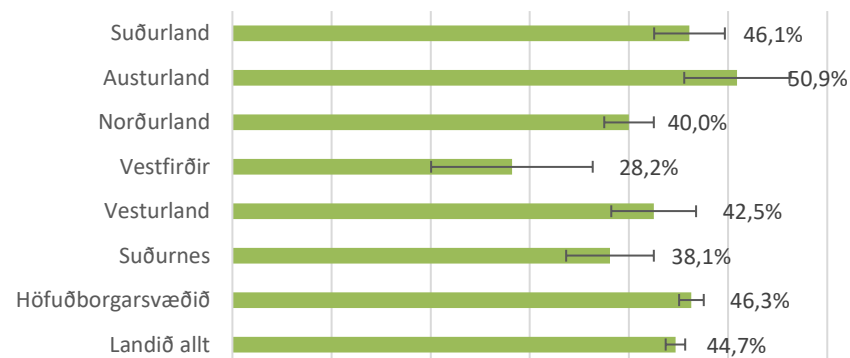
Grænmetis-/ávaxtaneysla: H&L. 2012. Borða grænmeti $\geq 2x$ /dag og ávexti $\geq 2x$ /dag.
Gosdrykkjaneysla: R&G. 2013. Sykraðir og sykurlausir \geq daglega.
Tannburstun: H&L. 2012. ≥ 2 /dag

Ölvunardrykkja og kannabisneysla

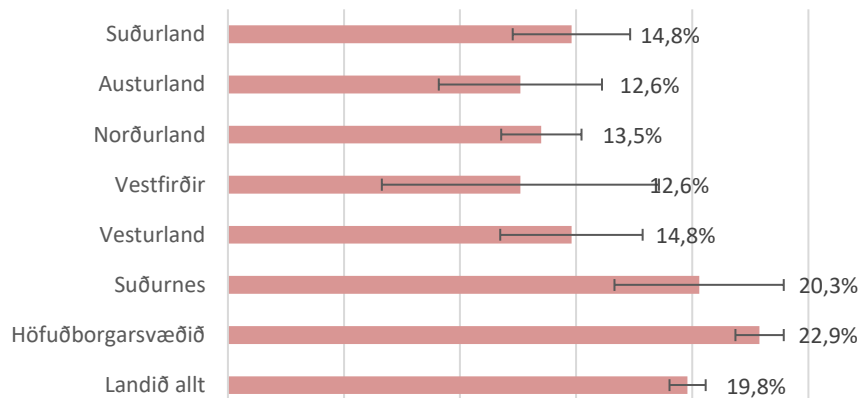
Ölvunardrykkja fullorðinna

Ölvunardrykkja framhaldsskólanema

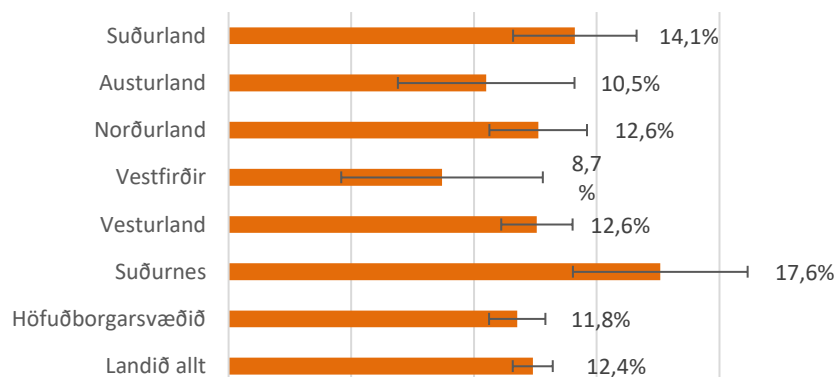
Kannabisneysla framhaldsskólanema

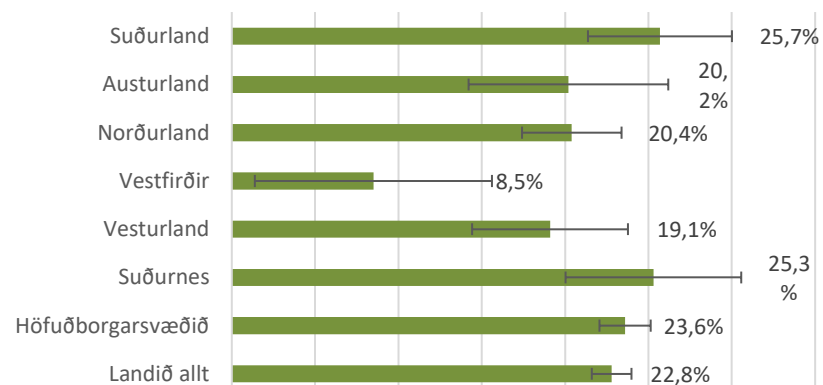
Ölvunardrykkja fullorðinna: H&L. 2012. 5+ drykkir/dag $\geq 1x$ /viku.
Ölvunardrykkja framhaldsskólanema: R&G. 2013. $\geq 1x$ sl. mán.
Kannabisneysla: R&G. 2013. Prófað sl. 12 mánuði.

Reykingar og tóbak í vör

Daglegar reykingar fullorðinna

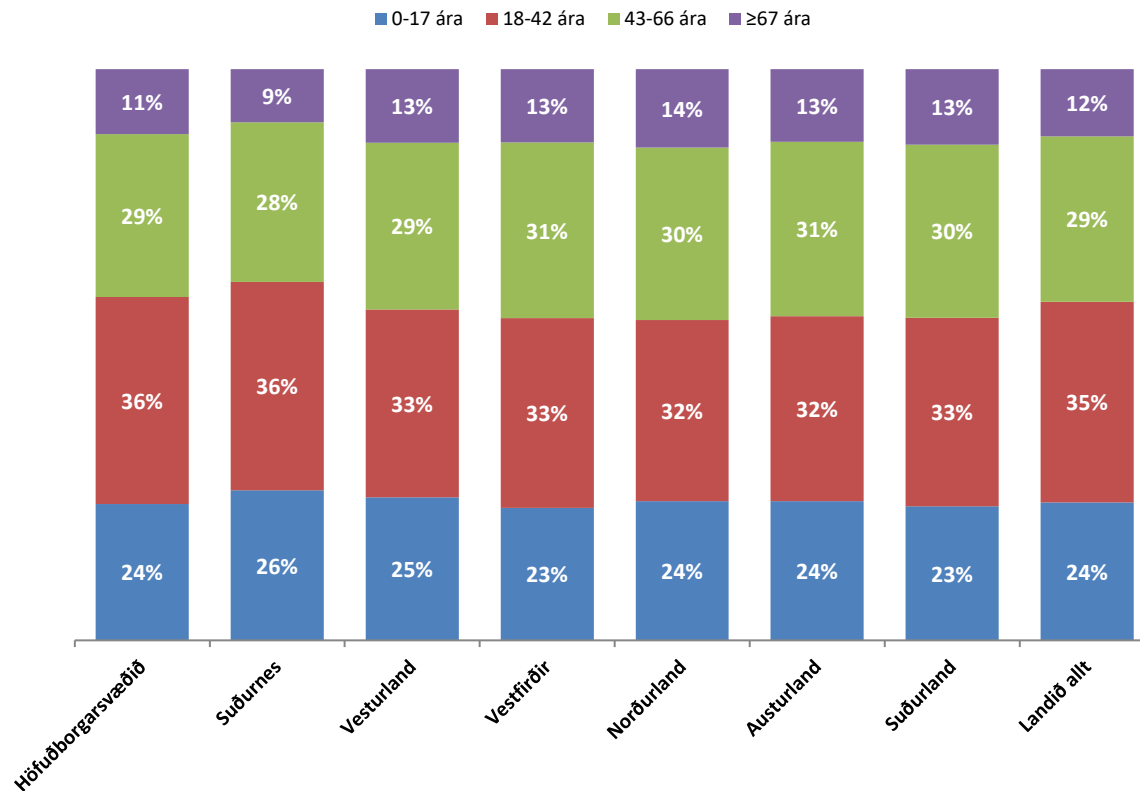

Tóbak í vör, framhaldsskólanemar, kk

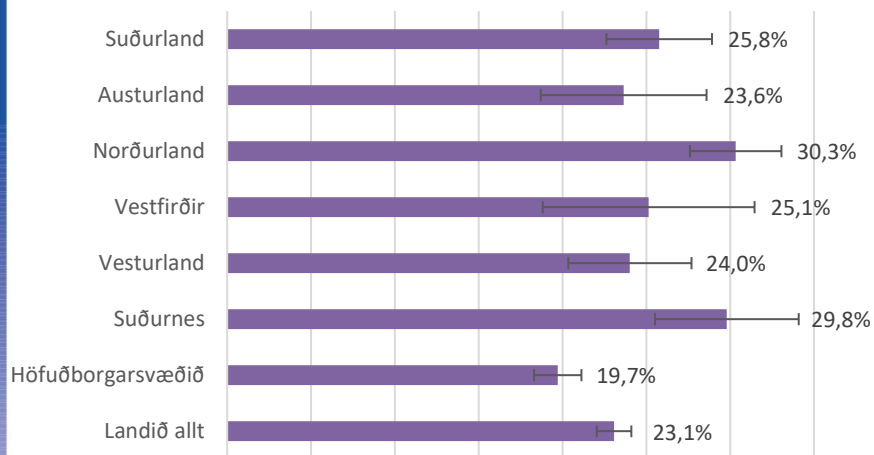

Aldurssamsetning umdæma 2014

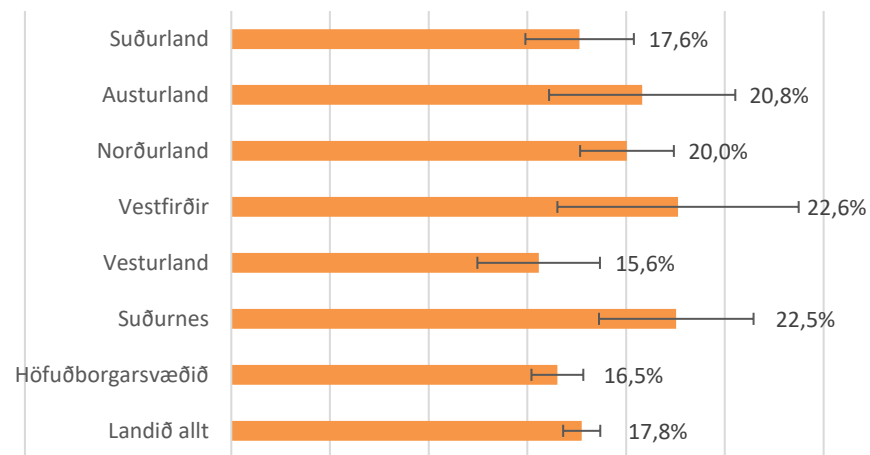

Mat á eigin heilsu

Meta líkamlega heilsu sæmilega/lélega

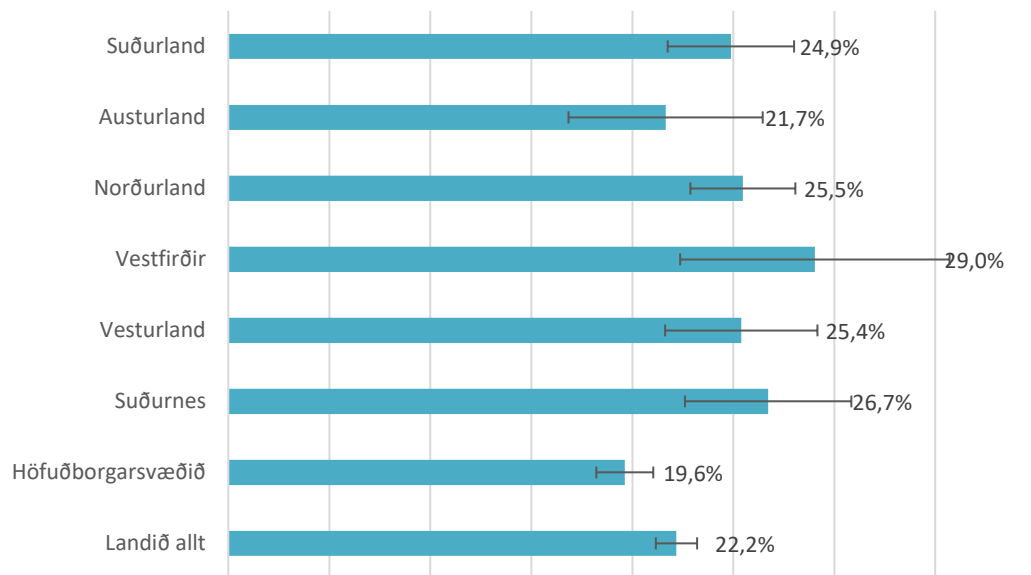

Meta andlega heilsu sæmilega/lélega

Líkamsþyngdarstuðull ≥ 30

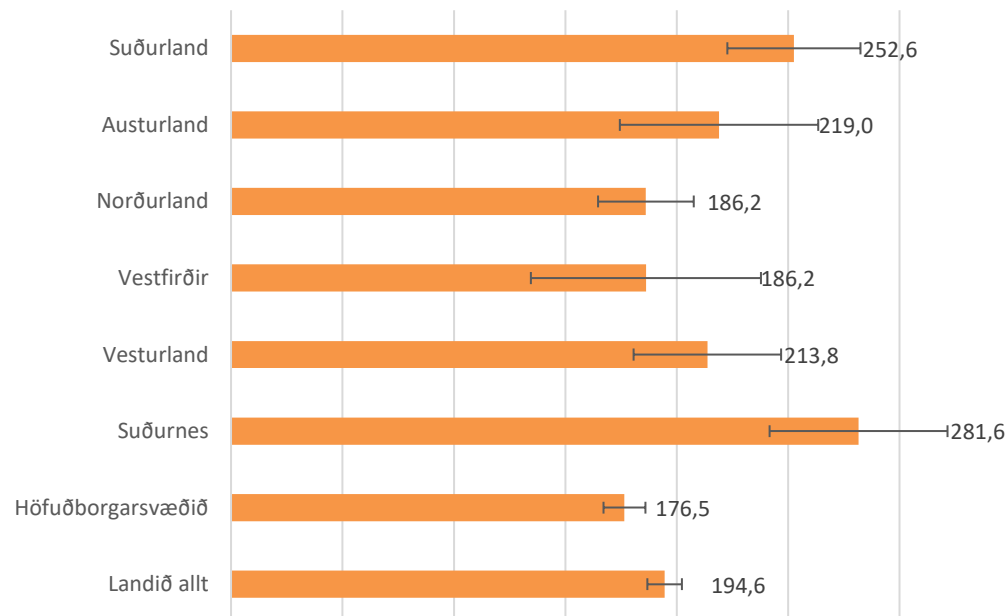
Líkamsþyngdarstuðull ≥ 30

Langvinn lungnateppa o.fl.

Langv. neðri öndunarfærasjúkd., sjúkrahúslegur

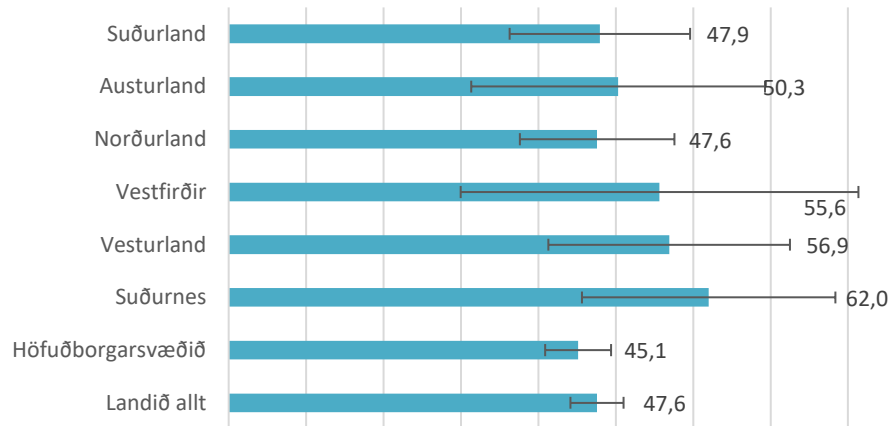
(á 100.000)

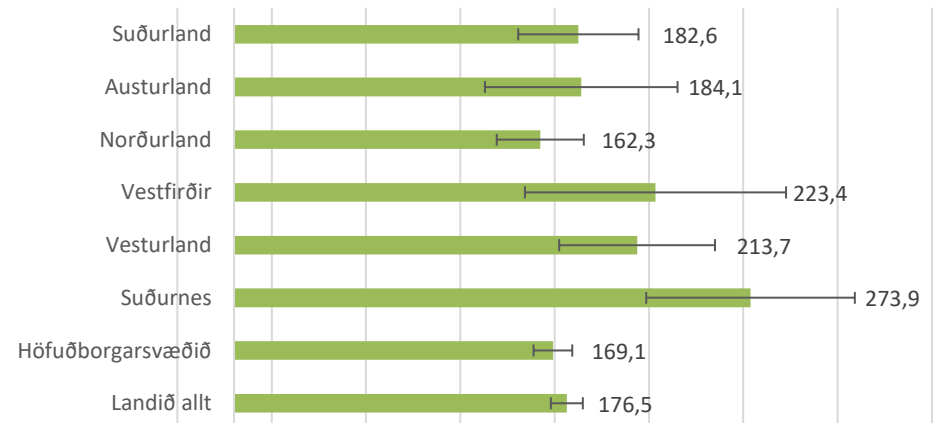

Hjartasjúkdómar

Kransæðaaðgerðir
(á 100.000)

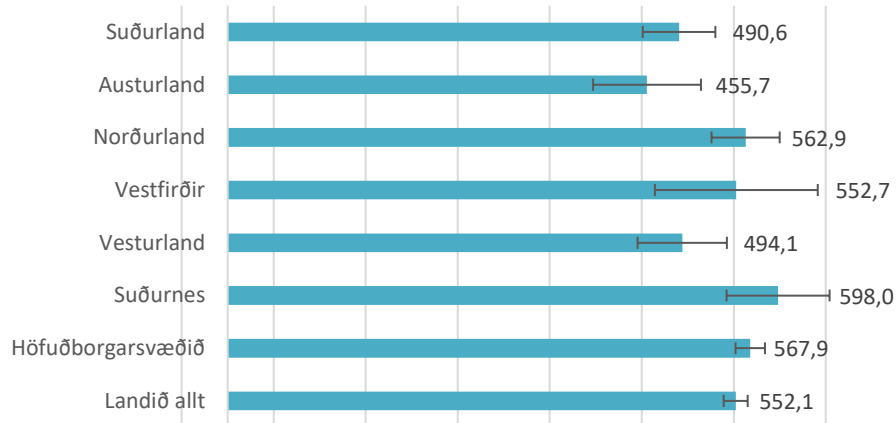
Dánartíðni vegna hjarta- og æðasjúkdóma, kvk
(á 100.000)

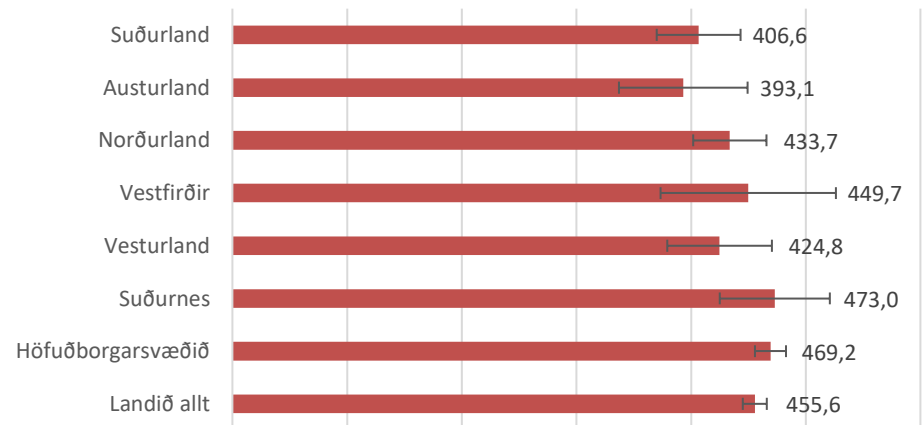

Krabbamein

Nýgengi krabbameina, kk
(á 100.000)

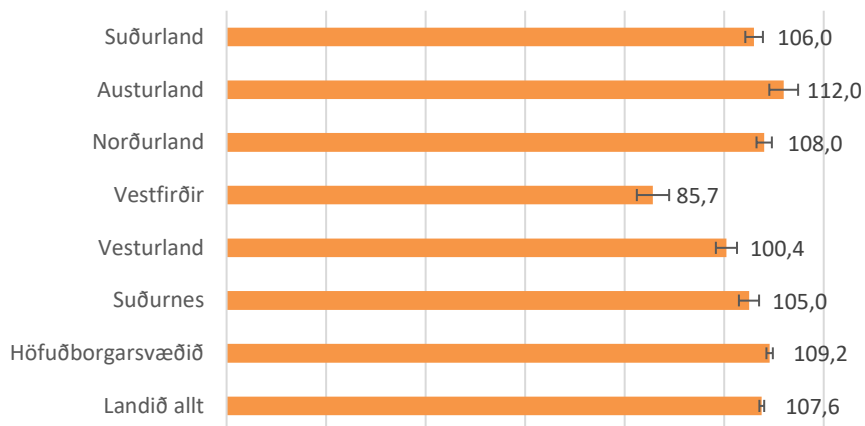
Nýgengi krabbameina, kvk
(á 100.000)

Punglyndi og sykursýki

Punglyndislyfjanotkun

(DDP)

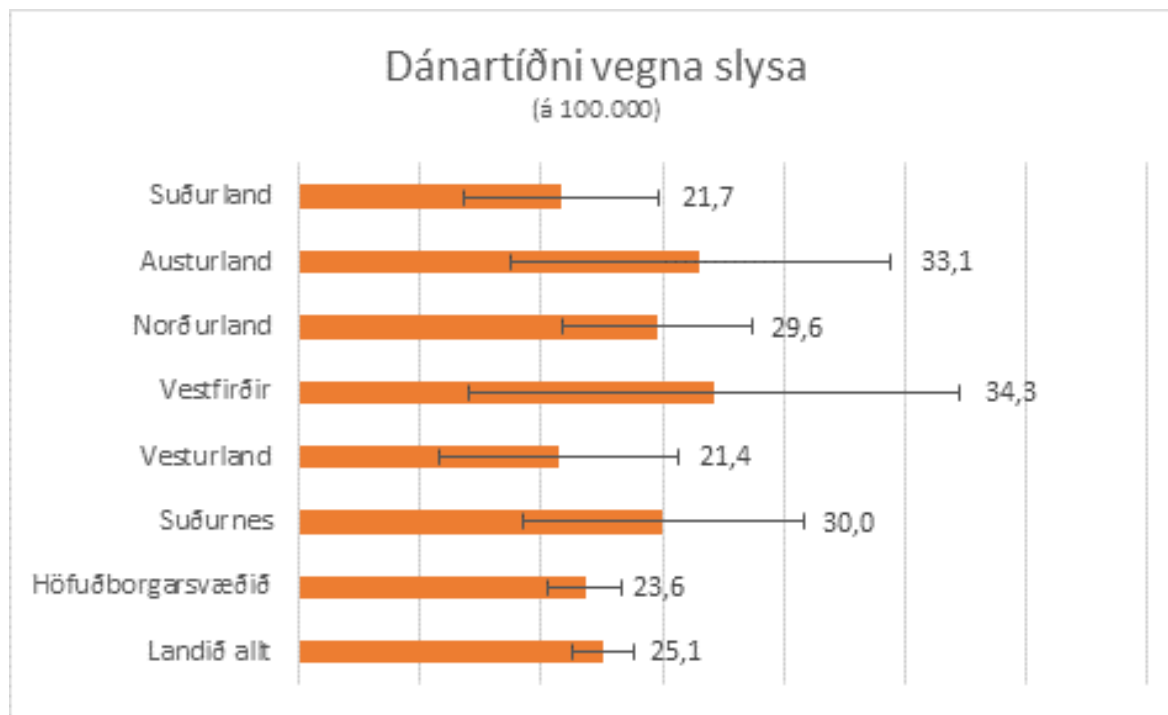
Sykursýkislyfjanotkun

(DDP)

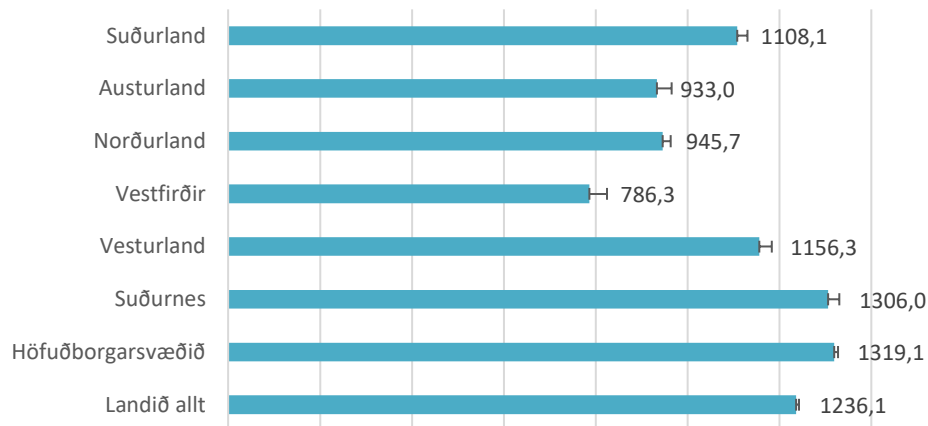

Slys

Börn- sýklalyf og bólusetningar

Sýklalyf < 5 ára
(ávisanir/1.000)

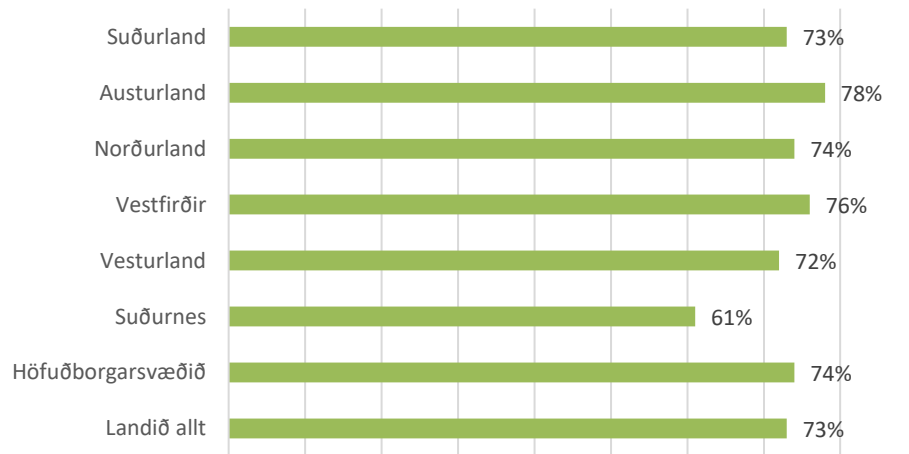
DTaP bólusettingar, 4 ára

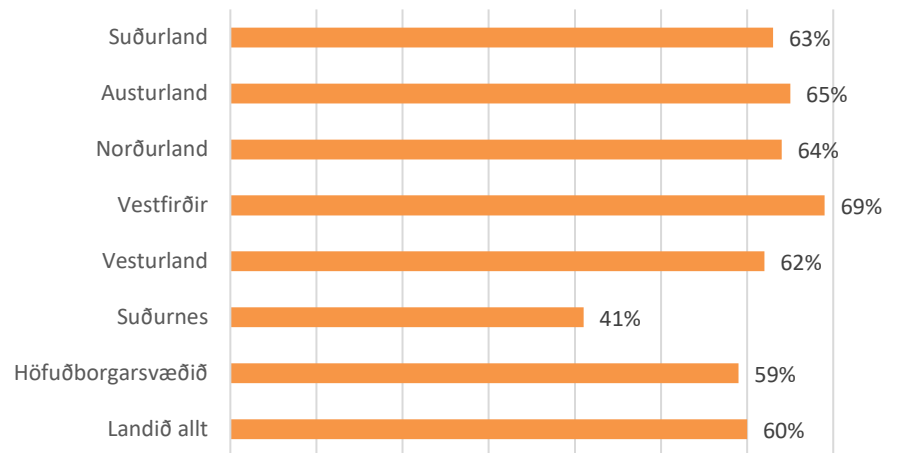

Skimanir

Leghálskrabbameinsskoðun

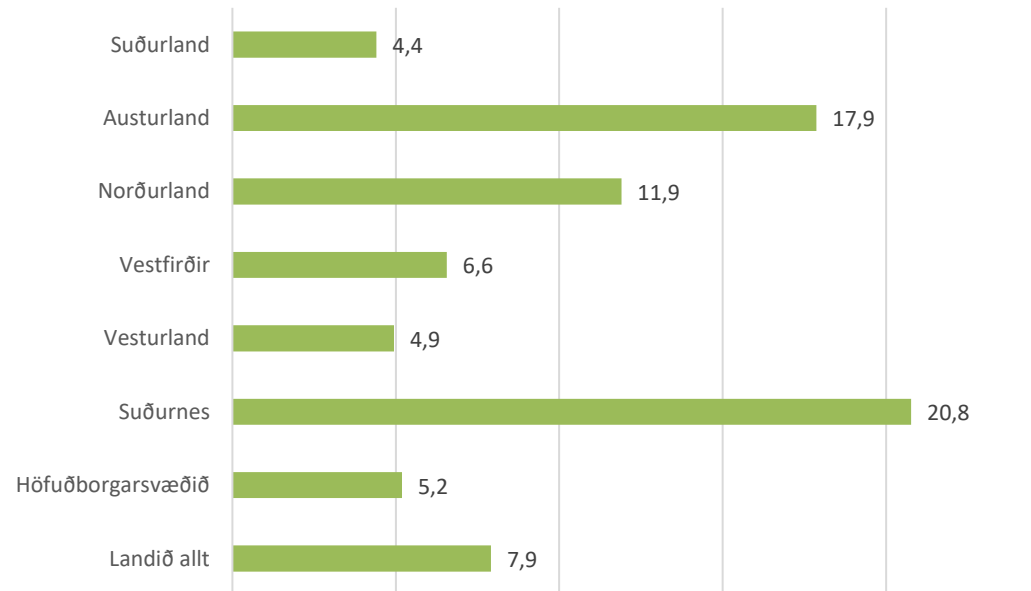

Brjóstamyndataka

Bið aldraðra eftir hjúkrunarrými

Biðlisti eftir hjúkrunarrými, aldraðir
(á 1.000 íbúa)

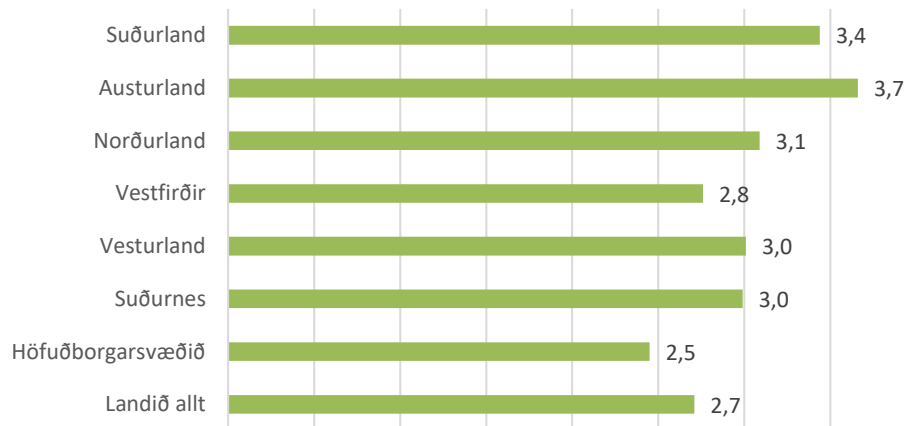

Heilsugæsla og sjálfstætt starfandi sérfræðilækna

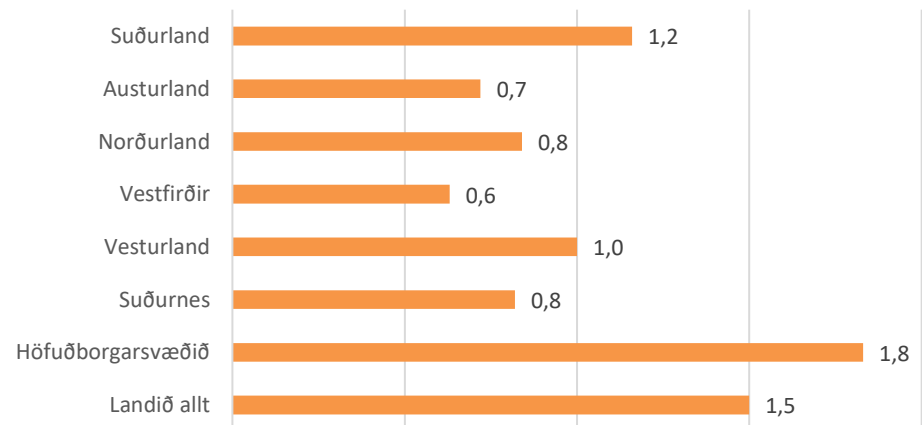
Heilsugæsluheimsóknir

(á íbúa)

Sérfræðingsheimsóknir

(á íbúa)

Komur til heilsugæslu 2014

Samskiptaskrá heilsugæslu

Komur til sjálfstætt starfandi sérfræðilækna 2014

Sjúkatryggingar Íslands

